

Akif Emre'nin Adamları Kimlerdi?

Fatih Pala

<http://www.dunyabizim.com/etkinlik/29343/akif-emrenin-adamlari-kimlerdi>

Geçtiğimiz günlerde Kayseri'de düzenlenen "Akif Emre & Zaman-Mekân-Düşünce" sempozyumunda Hüseyin Su, Dursun Çiçek, Mustafa Şahin, Hasanali Yıldırım, Yücel Bulut, Alev Erkilet, Semih Kaplanoğlu ve Faruk Karaarslan konuştu. Fatih Pala etkinlikten notlarını aktarıyor.

Güncelleme: 07/06/2018 07:07

23 Mayıs 2017 Salı... Türkiyeli Müslümanların içinde özüyle, sözüyle, düşünceleri ve duruşuyla farklı bir yer bulan Akif Emre; tam 60 yaşının sınırları içerisindeyken kalbinin azizliğine uğramasıyla hepimizin şüphesiz bir şekilde gideceği asıl yurdumuza bizden önce gidenlerden olmuştu. O kadar çok seveni, takdir ve takip edeni varmış ki Akif Emre'nin; bunu, çoğu kez ve çoğu kimsede olduğu gibi vefatının akabinde öğrendik. Sağlığında da sevildiğini bildik ama bu denli olduğunu vefatı öğretti bize.

Kayseri'deki kadirşinas dostları, aslında hiç unutmadılar da, vefatının birinci yılında, onu ciddi bir sempozyumla gündeme getirerek düşüncelerini, anlayışını ve duruşunu tekrar hatırlama yoluna gittiler. Bu saikle Kayseri Büyükşehir Belediyesi Strateji Araştırma Merkezi (BÜSAM) bünyesinde kültürel faaliyetler serdeden Şehir Akademi birimi, 26 Mayıs 2018 Cumartesi günü, Kayseri Büyükşehir Belediyesi Meclis Salonu'nda söz konusu sempozyumu gerçekleştirdi. Akif Emre, BÜSAM'ın çabalarıyla çıkan aylık "Şehir" ve üç aylık "Düşünen Şehir" dergilerinin yayın danışmanı idi aynı zamanda. Kayseri için onu değerli kılan yalnızca Kayserili oluşu değildi tabii ki.

Ana başlığı "Akif Emre & Zaman-Mekân-Düşünce" olan sempozyumun konuşmacıları; İbrahim Çelik (nam-ı diğer Hüseyin Su), Dursun Çiçek, Mustafa Şahin, Hasanali Yıldırım, Yücel Bulut, Alev Erkilet, Semih Kaplanoğlu ve Faruk Karaarslan oldu.

İki oturum şeklinde dinleyenlerin istifadesine sunulan programın açılış konuşma görevi, BÜSAM genel koordinatörü Yusuf Yerli'de idi. Rahmetli Akif Emre'nin karşısındaki kişiye müthiş şekilde güven verdiğini söyleyen Yerli, bu güvenin oluşma sebebini ise şu cümleleriyle aktardı: "O, bir işi, düşünceyi önerirken, dile getirirken ya da eleştirirken, bir gizli gündemi bir yere kanalize etme uyanıklığının, bir çıkar elde etme aç gözlülüğünün olmadığından emin olmanın getirdiği bir itimat duygusundan olduğunu sanıyorum. O da bu konuda kendisinden emin olduğu için ki 'kim ne der', 'kim küser', 'kim darılır' endişesine kapılmadan ama nezaket ve şefkat ölçüleriyle sözünü söylemekten, tavrını izhar etmekten geri durmuyordu. İşte biz, Akif'in bu hesapsız, bu çıkarsız tavrına hayran olmuştuk."

O fotoğraf, asıl rengini ve ana çizgilerini yıllarca hiç yitirmedi

İlk konuşmacı olarak kendisine “**Akif Emre’nin İslamcılık Anlayışı**” başlığıyla söz verilen **İbrahim Çelik**, ortamın duygusallığından kaynaklı olarak gözyaşlarının diline galip gelmesiyle bir müddet konuşamadı. Yavaş yavaş sözlerini toparlayan Çelik, kendisindeki Akif Emre fotoğrafını şöyle anlattı: “Kendisini tanıdığım 25 yıldan beri Akif Emre adı anılır anılmaz, onun, şöyle bir fotoğrafı belirir gözlerimin önünde: Dünya ona değil, o dünyaya, sonra da dünya karşısında kendisine hâkim olan mü’min bir insan olarak sınırlarını bilen ve bu sınırlar içerisinde eklem yerleri son derece sağlam, sahîh, mütevazî bir hayat; razî, mutmain; insanların koşuşturmacalarına, kakışmalarına, dalaşmalarına katılmayan, kendisi de hiçbir zaman insanların önünden bir şey kapmaya çalışmayan, koşuşturmayan, hiç kimseyle dalaşmayan hatta bütün bunlara uzaktan ve isyankâr sakallarının ağırlığına yakışan bir tebessümle bakıp sonra da arkasını dönerek çekip giden müstağni bir insan fotoğrafı... Akif Emre de bir insandı elbette. Ama şahitlik ederim ki, tanıdığım günden beri bu insanın bendeki fotoğrafı, asıl rengini ve ana çizgilerini hiç yitirmedi. Bu fotoğraf, hayatın acımasızlığı içinde zaman zaman örselendi ama hiç solmadı ve hiç sararmadı, hiç kırışmadı.”

Tek yaptıkları önümüzdeki çamuru çoğaltmak

Akif Emre’den daha çok şey bilen, daha kariyer sahibi ve daha nice yırtıcı insanın, onunla aynı düşünceleri ve inancı yazıp konuşuyor olmalarına rağmen onun kadar etkili olamadıklarına vurgu yapan Çelik, sonrasında şunlara temas etti: “Elbette Akif’in düşüncüğü de önemli. Ama öncelikle onun karakter sahibi, temiz seciyeli bir insan oluşu daha önemli kanaatimce.

İnancı, düşünceleri, birikimi, yazdıkları ve diğer özelliklerinin hepsi, bu temiz seciye ve sağlam karakter üzerinde daha farklı duruyor ve daha etkili oluyor. Akif'in yazdıklarının on kat fazlasını yazanların eserlerinin, bugün önümüzdeki çamuru çoğaltmaktan başka bir etkisi olmazken, Akif'in düşünceleri, daha şimdiden bile işaret taşı işlevi görüyor.

Akif Emre, sadece düşünceleri ile değil, duruşuyla ve bütün bir hayatıyla İslamcıydı. Akif Emre'nin düşüncelerine, yazılarına, yaptığı belgesellere hatta çektiği fotoğraflarına, gezdiği şehirlere, ülkelere ve bütün bir hayatına böyle bir noktadan bakılırsa daha yararlı ve daha anlaşılır olabileceğini düşünüyorum.”

Akif Emre acaba kendisini yalnız mı hissediyordu?

“**Akif Emre, Tek ve Tenha Müstakil Bir Duruş**” başlıklı konuşması çerçevesinde, Akif Emre'nin; iz süren bir düşünür, bir aydın ve bir yazar olduğunu beyan eden **Mustafa Şahin**, konuşmasında şu sözlere yer verdi: “İstikamet üzere iz sürmesi son derece önemli. Onun dünyası, düşünce dünyası, yazı dünyası hiçbir zaman eklektik ve sentezci dünya olmadı. Müslüman kimliğinin üstüne, altına, yanına ve yöresine başka kimlikler eklemedi ve tanımadı. Müslüman kimliği ona yetti. Dünyaya, olaylara, hadiselerle daima bu kimlik ekseninde baktı ve daima İslam medeniyeti zaviyesinden baktı ve onları yorumladı. Her hadiseye, en geniş zaman içerisinde baktı.

‘Akif Emre, yazı âleminde, düşünce çizgisinde, hayata karşı duruşunda, acaba kendisini yalnız mı hissediyordu?’ Böyle diyen çok sayıda dost ve arkadaş var. Vefatından sonra bu, çokça konuşuldu. Böyle denilerek, onun biraz kendini insanlardan çekmesi kadar, onu yalnız bırakılana da işaret ediliyor. Bu, doğrudur. Ama bu, Akif Emre'nin duruşu ve tercihidir. Akif Emre, bir kişiye bir kez göz kırpsa ona hangi kapıların açılacağını yakinen biliyoruz. O, tamammüden, kasten, ısrarla durduğu yerde sabit durmuştur. Aksi halde herkes onun yanında durmaktan heyecan duyardı, şeref ve onur duyardı. Bunu, ona hissettirirlerdi ama Akif abi, duruşunu, değiştirmeden muhafaza ederdi.”

‘80 sonrası Türkiye İslamcılığı hafızasızdır

Akif Emre'nin İslamcılığını temellendiren en önemli iki ismin **Mimar Sinan** ve **Turgut Cansever** olduğuna dikkat çeken “**Zaman ve Mekân İçinde Akif Emre**” başlıklı konuşmasıyla bir diğer konuşmacı ve aynı zamanda Şehir ile Düşünen Şehir dergilerinin genel yayın yönetmeni **Dursun Çiçek**, şunları paylaştı: “Akif Emre'nin İslamcılığı, itikadî anlamda yani bu kavramla anlatılacak bir İslamcılıktı. İkincisi de kesinlikle soyut, hamasi, içi dolmamış, politik veya günceli dolduran ve günceli tatmin eden bir İslamcılık söylemi, düşüncesi ve kaygısı değildi. Akif Emre'nin İslamcılığı, soyuttu, müşahhastı ve tamamen pratiğe dayalıydı. Hatta ben, buna ‘temsil ve hafıza’ adını verdim. Bizde ‘80 sonrası İslamcılığın belirgin özelliği şudur; bu, Türkiye’ye mahsustur, ‘80 sonrası Türkiye İslamcılığı hafızasızdır. Bir geleneğe dayanmaz ve kesinlikle İslam’ı yaşamaya değil, İslam’ı anlamaya yönelik bir çabadır. İslam’ı anlamaya dönük her çaba da İslam’ı yeniden yazmaktır, vahyi yeniden yorumlamaktır. Bir anlamda içinde bulunduğu zamana, zemine göre din yorumu yapmaktır. Bu, modern ve seküler bir tavidir, modern ve seküler bir duruştur. Dolayısıyla teoriktir, çok şehvetlidir, çok

güzeldir. Ama pratik değildir, yani gerçeklikle bir bağı yoktur, gerçekte bir karşılığı yoktur. Oysaki Akif Emre, bu anlamda hiçbir zaman soyut olmadı. O, her zaman müşahhastı.”

Akif Emre'nin düşüncelerini, diğer İslamcılık söylemlerinden ayıran en temel şey

Akif Emre'nin İslamcılık ve İslam derken, bu söylediklerinin gerçeğe ve tarihsel anlamda bir karşılığının olduğuna parmak basan Çiçek, şöyle devam etti: “80 sonrası İslamcılarının en temel iddialarından bir tanesi, öze dönüştür. Tarihi gelişmeleri, tüm geleneği yok sayarak, direkt Asr-ı Saadet'e atlırsınız ya da direkt Kur'an okuyarak bir İslam yorumu yaparsınız. Akif Emre'nin bununla uzaktan yakından kenardan, bir virgül kadar bile yakınlığı, ilişkisi, bağı yoktur. Çünkü Akif Emre'ye göre İslam, tarihsel anlamda yaşanmış bir dindir, yaşanmış bir tecrübedir. Bugün için İslam'ın bir iddiası vardır. Bugün birtakım sorun ve sıkıntılarla karşılaşsa bile bu an'a söyleyeceği sözü vardır ve yarın için de iddiaları vardır. Buranın altını çizmemiz gerekiyor. Akif Emre'nin düşüncelerini diğer İslamcılık söylemlerinden ayıran en temel şey budur. Gelenekçi değildi ama kesinlikle geleneğin verileriyle, gelenekten beslenerek ortaya somut, pratik bir şeyler koyan bir insandı.”

'İslam Dünyası', 'İslam Ümmeti', 'İslam Âlemi' kavramları boş, hayal, kurgusal değil

O Akif Emre ki üzerine konuşmanın ve yazmanın aslında bitmeyen bir iş olacağını hatırlatan “**Akif Emre'nin Düşünce Dünyası**” başlıklı konuşmasıyla diğer bir misafir konuşmacı **Yücel Bulut**, onun hep bir yaklaşımdan hareket ettiğinin üzerinde durarak şöyle konuştu: “Onun, farklı alanlara ilişkin pek çok çalışmasını bir araya getiren, tutarlı, homojen, belki de bu çalışmalarının tamamını bir telif eser olarak değerlendirebileceğimiz çerçeveye kavuşturan şey, bu kurucu ilkedir. Bu ilkenin, bu ruhun tarih içerisinde yaşanmışlığını, tecrübe edilmişliğini, o seyahatlerinde görmeye, yakalamaya çalışıyor. Mimar Sinan'ın mimari çalışmalarında, bu kurucu ruhun, özün yansımalarını bulmaya, göstermeye çalışıyor. Edebiyat metinlerinde göstermeye çalışıyor. **Aliya**'nın siyasi kimliğinde, kişiliğinde göstermeye çalışıyor. Gezi yazılarının birinde, çölde iftar yaptıktan sonra, Suudi Arabistan'da yanlış hatırlamıyorsam, göçmen işçilerinden çay isteme muhabbeti var. Oradaki ilişkide bu ince, bu inceltilmiş, teorik çerçevenin İslam medeniyeti olarak bildiğimiz, tartıştığımız, konuştuğumuz, kendimizi atfettiğimiz bu kavramın, gündelik davranışlara sirayet etmiş biçimlerini tecrübe etmeye çalışıyor.”

İslam ümmeti ve İslam dünyası kavramlarının, bireysel ilişkiler bağlamındaki sürekliliğini ve canlılığını yakalamaya çalışmanın, Akif Emre'ye özgü nitelikler olarak temayüz ettiğini bildiren Bulut, devamında şunları kaydetti: “Bütün bunlar, çok temel tartışmalara dönük olarak Akif abinin verdiği köklü ve temel cevaplardır. Burada bir tartışma görmüyoruz. Ciltler ve sayfalar dolusu kavramsal, teorik tartışmalarla karşılaşmıyoruz. Fakat bu aktardıkları, İslam'ın, dün, bugün ve yarın için geçerli bir çözüm olduğu düşüncesini, 'İslam Dünyası', 'İslam Ümmeti', 'İslam Âlemi' kavramlarının boş, hayal, kurgusal olmadığını, bunu iddia edenlere karşı verdiği küçük, pratik cevaplar. Akif abinin düşüncesini, genelde bu bağlamda görüyor ve değerlendiriyorum.”

Akif Emre'nin adamları kimlerdi?

Kendisi vesilesiyle bir araya gelinen Akif Emre, eğer mutlu edilmek isteniyorsa onun bıraktığı o güzel mirası yüklenerek yürüyüp giden insanlar olmak gerektiğini ifade ederek sözlerine başlayan **Alev Erkilet**, yeni Akif Emre'ler, Akif Emre düşüncesini analiz eden insanlar olmanın kaçınılmazlığının altını çizerek başladığı **Akif Emre'nin İnsanları**” başlıklı konuşmasında şunlara işaret etti: “Akif Emre İslamcılığını, bence, bir cümlede ifade etmek gerekirse; Akif Emre, İslam'ın, tüm dünya için alternatif bir sistem olduğunun düşüncesindeydi. İslamcılık, sadece siyasal İslam olarak değerlendirilemez, tekil bir proje değildir İslamcılık projesi. Tam tersine bütüncül bir projedir. Yani siyasette, iktisatta, ailede, hukukta, felsefede, kentte vb. hepsinde yeniden bir inşa iddiasındaydı aslında Akif Emre. Kapitalizmin ve sosyalizmin dışında ve ötesinde bir üçüncü yol olarak İslam'ı, hem entelektüel açıdan nasıl kavramsallaştırabiliriz hem de bunu kendi hayatımıza nasıl aktarabiliriz? Bununla alakalı çok ciddi bir derdi vardı. Bunun için de gelenek ve modernlik karşısında ‘ne o, ne bu’ tarzında bir tutum geliştirmemiz gerektiğini söylerdi. Akif Emre, asla bir modernist değildi ama modern düşüncüyü, modern hayatı, Batıyı, aslında kılcallarına kadar deneyimleyerek yaşayan insandı; yani Batıyı çok iyi bilirdi ama Batıcı değildi. Geleneği çok ama çok önemserdi. Ama hiçbir zaman gelenekçi olmadı. Bunu da kavramlara verdiği önem çerçevesinde yapardı.”

“*Akif Emre'nin adamları*” olarak şunları tespit etmiş Erkilet; **Aliya İzzetbegoviç, Mehmet Akif Ersoy, Muhammed İkbal, Necip Fazıl Kısakürek, Nurettin Topçu, Ayşe Şasa, Roger Garaudy**'in hanımı **Leyla Hanım, Hasan Turabi** ve **Hammer**. Akif Emre'nin İslamcılığının asla bağnaz bir İslamcılık olmadığını söyleyerek sözlerini tamamladı Alev Erkilet.

Hareket halindeyken ebedi olanın cümbüşünün izinde ve peşinde gitme hareketi

Aktif bir izleyici ve gördüklerini, izlediklerini çarpıtmadan kendi tefekkür âleminde süzerek ilişkilendirdiğini öğreniyoruz Akif Emre'nin. Kimden mi? “**Akif Emre'de Göstergeler ve İzler**” başlıklı sunumuyla **Semih Kaplıanoğlu**'ndan tabi. Şunları da söyledi Kaplıanoğlu bizlere: “Bu ilişkilendirme halini, bizim, film yaparken eşyayı, duyguyu, psikolojiyi ilişkilendiren kurgu anlayışına benzetiyorum. Büyük tarihi parçalardan, uzak coğrafyalardan, insan hikâyelerinden, mevsimlerin gelip geçişinden, doğanın türlü görünümünden ve bunların arkasındaki trafiği, görünen ve görünmeyen ilişkileri ortaya çıkaran resmi bir tür görme çabası. Yani ‘hayat kendinden menkul değildir’ bakışı ve onun izlerini arayışı bence. Bu, durup seyreden bir adamın, bir münevverin bakışından ziyade hareket halindeyken ebedi olanın cümbüşünün izinde ve peşinde gitme hareketidir. Tabi bu, bir sabite bulmadan mümkün değil. Bu sabite de, onu savrulup gitmekten önleyen şey de, İslam. Yani İslam yörüngesinden dünyaya bakmak, bunu da her an hayatıyla ispat etmek; her durumla, her insanla, her kişiyle karşılaştığında. Bu, büyük bir dikkat, büyük bir konsantrasyon. Hayatının her yanında ispat ediyor. Bu, çok değerli bir durum. İnsan olmak, mü'min olmak ve o dairenin içerisinden de İslam'ın hala bir umut taşıdığına, bir umut verdiğiğine ve vereceğine inanarak yaşamak. Bu, çok önemli. Ancak umudumuzu kaybettiğimizde savruluşlarımız başlıyor sanırım.”

Aliya'yı konuşurken Akif Emre olmaktan çıkıyordu

Akif Emre ile tanışma, onu tanıma imkânını, yüksek lisansını Aliya üzerine yaptığı sıralarda bulduğunu ifade eden “**Akif Emre, Bosna ve Aliya Üzerine Bir Derkenar**” başlıklı sunumun sahibi **Faruk Karaarslan**, kiminle ilgili konuşursa çok temkinli bir tavır içerisine giren Akif Emre'den şöyle bahis açtı: “Hangi isim geçse onunla ilgili temkinli davranırdı ama söz konusu Aliya olduğu zaman, kelimenin tam anlamıyla ona olan hayranlığını gizleyemiyordu. Gerçekten de o, Aliya'yı ağzına aldığı anda, Bosna coğrafyası üzerine konuştuğu zaman Akif Emre olmaktan çıkıyordu. O temkini, o mesafeyi, o suskunluğu biraz aşırıyordu. Onu hep hissetmişimdir. Onun için Akif Emre ile Aliya üzerine konuşmak, hakikaten benim için doyumsuz sohbetti. Aliya üzerine çok çalışma yaptım ama ‘onu asıl ne zaman tanımaya başladım’ sorusunun cevabı, ‘Akif abiyi tanıdıktan sonra’dır. Bir portrenin entelektüel derinliğini anlamaya, analiz etmeye çalışırken, aslında tarihsel bir kişilik hakkında çalışma yapmanın tabii metodolojik sorunları da içerisinde barındırdığını görüyoruz.”

Başka coğrafyalara dert yüklenmek için gitmek

Aliya'nın metinleri ile Akif Emre'nin yaşayışını zihninde özdeşleştirdiğinden dem vuran Karaarslan, buradan hareketle şunları söyledi: “Bir köşeye çekilip kendisine tahsis edilen sayfada haftalık yazılar yazmak hatta birkaç kelime oyunu ve ilkelerden yapılan tavizlerle müreffeh bir hayat sürmek varken; seyyah olmaksızın turist olmayı seçerek dünyanın en güzel şehirlerini gezmek, mekânlarını görmek dururken, Müslümanların unutulmuş acılarını deşmek, harabeye dönmüş mekânlarını yazmak; Müslüman liderlerin, düşünürlerin peşinden koşarak birkaç kelam kayda almak için mücadele etmek, her şahitlikte insanı kedere bürüten acıları, hassas ve vakur bir şekilde dillendirmek ne diyledir? Yani bu meşakkati nasıl anlamlandırabiliriz? İnsan, neden başka coğrafyalara giderek omuzlarına dert yüklenip buraya gelir ve bir şeyleri usulünce ve üslubunca ifade etmeye çalışır? Benim, Akif abiye, entelektüel bir ilgiyle yönelmeme sebebiyet veren esas husus budur. ‘İnsan niye dert arar?’ meselesi biraz da.”

Konusuyla, konuklarıyla, havasıyla dolu dolu bir sempozyum olan Akif Emre Sempozyumu'na emeği geçenlere yürekten teşekkür ederim. Yaşarken güzel olanların vefatlarında da güzelliklerini sürdürebileceklerini gördük, anladık, yaşadık. Yüce Allah, kendisine gani gani rahmet eylesin. Rahmetli Akif Emre'nin güzel ve hayırlı fikriyatının da dostları ve çevresi kanalıyla geleceğe aktarılmasını temenni ediyoruz.